

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קד

הגמרא מקשה שיתכן שמותר להפוך 'מ' פתוחה לסתומה משום שהוא מעלה את האות בחשיבות, אבל לא להיפך, שהרי בלוחות היה רק אות 'ם' סתומה, וכפי שאמר רבי ירמיה - מנצפ"ך (= אותיות מ נ צ פ כ פתוחות) הנביאים חידשום. הגמרא מתרצת, שאין שהנביאים רשאים לחדש שום דבר שלא כתוב בתורה, ובאמת בלוחות היו אף אותיות פתוחות, אלא ששכחו היכן כותבים אות פתוחה והיכן סתומה, ובאו הנביאים ויסדום.

האותיות 'ם' ו 'ס' היו עומדות בלוחות בנס, שהיה אפשר לקרוא את הכתב משני הצדדים, אלא שמהעבר השני היו האותיות הפוכות והתיבה הפוכה, כגון המילה 'נבוב' היתה נקראת בעבר השני 'בובן' (= לא היו מילים כאלו בלוחות, והגמרא הביאה דוגמה בעלמא).

הגמרא מביאה דרשות בענין אותיות האלף-בית, וכן בא"ת ב"ש (= צירוף של האות הראשונה והאחרונה שבאלף-בית, ואח"כ את האות השניה עם האות הסמוכה לאות האחרונה), ובצירוף של אח"ס בט"ע גי"ף (= מצרפים לכל אות את האות השביעית שאחריה), שהם צירופי אותיות הסדורות בספר יצירה.

משנה: הכותב בכל דבר שעושה רושם, חייב. כתב שתי אותיות על שני כותלי זווית (= במקום שהכתלים מתחברים זה לזה, כגון מזרח וצפון), או על שני לוחות הפנקס ושתי האותיות נקראות יחד, חייב. הכותב על בשרו בדיו, חייב. המסרט על בשרו בעט ברזל, רבי אליעזר מחייב וחכמים פוטרים. הכותב בדבר שאינו מתקיים, פטור. הכותב לאחר ידו (= שאוחז את הקולמוס באצבעותיו והופך את ידו וכותב), או שלא כדרך כתיבה, פטור.

כתב אות אחת סמוך לאות אחרת שכבר היתה כתובה, או שכתב על גבי אותיות שכבר היו כתובות וחיידשם, התכוון לכתוב 'ח' וכתב בטעות במקומה שתי 'ז' (= האות זז מורכבת משתי ז), כתב על שני כותלי הבית במקום שאינם סמוכים זה לזה, כתב על **(המשך בדף הבא ↓)**

(המשך מדף קודם ↑)

שני דפי פנקס העשוי כמגילה וכתב כל אות בעמוד אחר ואינו יכול לקרובן אלא אם יחתוך את האמצע, פטור.

כתב אות אחת ב'נוטריקון' (= שעשה סימן עליה שיבינו שהיא קיצור של מילה שלמה), רבי יהושע בן בתירא מחייב וחכמים פוטרים.

גמרא: משנתנו שפוטרת כשכתב אות אחת סמוך לאות כתובה, אינה כרבי אליעזר שמחייב את האורג חוט אחד על אריג (וכן כאן הוא מחייב בכותב אות אחת סמוך לאות אחרת).

משנתנו שפוטרת כשכתב על גבי אותיות שכבר היו כתובות וחדשם, אינה כרבי יהודה שאמר שסופר שכותב סת"ם והיה צריך לכתוב את שם ה' (= י-ה-ו-ה) ובטעות התכוון לכתוב 'יהודה' ושוב טעה וכתב יהודה ללא 'ד' ונמצא שכתב את שם ה' ללא כוונה, מעביר עליו שוב קולמוס בכוונה לשם ה' ומקדשו, משמע שלדעת רבי יהודה כתיבה על גבי כתב נחשבת לכתיבה גמורה, והעושה כך בשבת חייב.

כתב אות אחת שהיא אחרונה בספר ובכך השלים את הספר (= מדובר באחד מספרי הקודש), או שארג חוט אחד ובכך השלים את הבגד, חייב. לדעת רבא בר רב הונא זוהי דעתו של רבי אליעזר לעיל, ולדעת רב אשי אף רבנן מודים בזה שחייב, כיון שבזה הוא משלים את הספר וזה מעשה חשוב.

כתב אות אחת על הלוח בעיר טבריה ואות אחרת על לוח אחר בעיר ציפורי חייב, כיון שהוא יכול להקריבן זו לזו.

הגיה אות אחת חייב. ומדובר שתיקן את האות זז והפך אותה לשני ז, או שמחק את הבליטה של האות 'ד' והפכה לאות 'ר', שכיון שבזה הוא תיקן את הספר (שאסור להשהות ספר שאינו מוגה) הרי זה ככותב אות אחת שהיא אחרונה בספר שבכך הוא משלים את הספר, וחייב.

